

Η ΑΔΕΡΦΗ

ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

Όταν πέθανε ἡ μητέρα καὶ τὸ σπίτι μας σκόρπισε σὰν ἀπὸ ξαφνικὸ ἄνεμο, ἡ ριπή του πῆρε καὶ τὴν ἀδερφή μακριά. Τὴν κλείσανε σ' ἓνα σχολεῖο στὴ χώρα. Εἴτανε δέκα χρόνια μεγαλύτερή μου κι ὁ παππούς κ' ἡ γιαγιά δὲν μπορούσανε νὰ τὴν πάρουν, ὅπως ἐμένα, στὴν ἔρημη ἐξοχὴ πού ζούσαν. Ἔτσι, μαζί μὲ τὴ θολὴ θύμηση τῆς μητέρας μου ἔμεινε καὶ τὸν νειρο μιᾶς ἀδερφῆς, τόσο θολὸ κι αὐτό, ὅπως μπορούσε νὰ μείνει στὸ νοῦ ἑνὸς παιδιοῦ τριῶν ἢ τέσσερω χρόνων. Καὶ θὰ σβηνότανε ὁλότελα, ἂν τὸνομά της δὲ ζοῦσε πάντα στὸ σπίτι, ἂν ἡ γιαγιά δὲν ἔδινε τοῦ μικροῦ ἀδερφοῦ τὰ φιλιὰ, πού τοῦ ἔστελνε ξεχωριστὰ σὲ κάθε γράμμα της καὶ ἂν πάντα τὴν πρωτοχρονιὰ δὲν ἔφτανε κάτι ἐξεπίτηδες γι' αὐτόν. Θυμοῦμαι ἀκόμα τὴ χαρὰ πού εἶχα μ' ἓνα μικρὸ ἀλογάκι, πού κουρδιζότανε κ' ἔτρεχε γοργὰ στὸ πάτωμα. Μιὰ μέρα ὅμως τὸ πῆρα νὰ τὸ δείξω ἑνὸς χωριατόπουλου, πού ἐρχότανε καὶ παίζαμε ὅσω στὴν αὐλὴ. Δὲν μπορούσε νὰ κυλήσει καταγίς στὰ χόρτα κ' ἔτσι πῆγα καὶ τὸ ἔβαλα νὰ τρέξει ἀπάνω στὴ στενὴ σανίδα, πού εἶχε γιὰ γεφύρι τὸ ποταμάκι, πού περνοῦσε μέσα στὶς λίτες καὶ στὰ καλάμια στὴν ἄκρῃ τοῦ περιβολιοῦ μας. Δὲ στοχάστηκα πὼς μπορούσε νὰ λοξέψει καὶ νὰ πέσει στὸ νερό. Σὰν τὸ βγάλαμε καὶ τόφερα στὸ σπίτι, δὲν κυλοῦσε πιά. Βράχθηκε μέσα ἡ μηχανή του κ' ἔπειτα σκούριασε κ' ἔμενε ἀκούνητο, πεταμένο σὲ μιὰν ἄκρῃ. Όταν τὸ ἔμαθε ἡ ἀδερφή, ἔγραψε πὼς θὰ φέρει ἄλλο τὸ καλοκαίρι ἐκεῖνο, πού θὰ ἐρχότανε. Ξεμπέρδεβε μὲ τὸ σχολεῖο καὶ τὴν περιμέναμε ὅλοι μὲ χαρά.

Καὶ νὰ ἓνα δειλινὸ τὴν ἔβγαλε τὸ ἀμάξι στὴν αὐλόπορτα μαζί μὲ τὸν παππού, πού πῆγε καὶ τὴν πῆρε κάτω στὸ σκάλωμα, ὅπου πιάνανε τὰ βατόρια. Σὰν ἄκουσα τὸν κρότο, ἔτρεξα καὶ γώ, μὰ σὰν εἶδα τὴν ἀδερφή πού πήδησε ἀπὸ τὸ ἀμάξι, ἔχασα μεμιάς ὅλο τὸ θάρρος μου καὶ γύρεψα νὰ κρυφτῶ πίσω ἀπὸ τὸ φουστάνι τῆς γιαγιάς. Μ' ἔπιασε ἄξαφνα ντροπὴ γιὰ τὴν παλιά, τὴ λερωμένη φορεσιά μου καὶ τὰ χέρια μου τὰ μαυρισμέν' ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ τὰ χώματα. Τὸ μορφο καπέλλο τῆς ἀδερφῆς μὲ τὰ κόκκινα τριαντάφυλλα καὶ μὲ τὸ βέλο, τὸ φανταχτερό της φόρεμα καὶ τὰ σπαρα τὰ σκαρπίνια μὲ τὸ ψηλὸ ταχούνι μὲ ξαφνίσανε. Συνηθισμένος μὲ τὴ μαυροφόρα τὴ γιαγιά, μὲ τὶς χωριάτισσες, πού ἔβλεπα μόνο ἐκεῖ στὴν ἐρημιὰ, δὲ φανταζόμουνα ποτὲ τὴν ἀδερφή ἔτσι σὰν κυρία, ὅμοια μὲ τὶς ζωγρα-

φίες, πού ξεκολλούσανε ἀπὸ τὰ τσίτια καὶ μοῦ δίνανε οἱ γυρολόγοι, σὰ σταματούσανε ὅξω στὴν αὐλόπορτα καὶ ψούνιζε ἡ γιαγιά.

Ἔπρεπε, πρὶν ἀκόμα ἡσυχάσει καλὰ-καλὰ ἡ ἀδερφή, νὰ πάει νὰ βγάλει ἀπὸ τὸ μπαούλο της καὶ νὰ μοῦ δώσει τὸ παιγνίδι πὺν περίμενα, γιὰ νὰ ξεθαρρέψω καὶ νὰ καθήσω μερικὲς στιγμὲς στὰ γόνατά της. Τὸ παιγνίδι ὅμως δὲν εἶτανε τὸ ἀλογάκι πὺν περίμενα. Εἶτανε μιὰ μικρὴ ξύλινη βαρκούλα μὲ λευκὸ παννί.

«Αὐτὴ δὲν ἔχει φόβο νὰ σκουριάσει», εἶπε ἡ ἀδερφή καὶ μ' ἄφησε νὰ πάω νὰ τὴ δοκιμάσω κάτω στὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ.

Τὴν ἄλλη μέρα, πὺν μὲ πῆρε ἡ ἴδια ἀπὸ τὸ χέρι καὶ πήγαμε μαζὶ νὰ ρίξουμε τὴ βάρκα, δὲν εἶτανε πιά ἡ χτεσινὴ κυρία. Φοροῦσε τσίτινο κοντὸ φουστάνι, εἶχε ριγμένη μιὰ πλατεῖα μαντήλα στὰ μαλλιά καὶ μπῆκε κι αὐτὴ στὸ νερὸ καὶ κυνηγούσαμε μαζὶ τὴ βάρκα, πὺν τὸ ρέμα ἤθελε νὰ τὴν τραβήξει πρὸς τὸν καταρράχτη, πὺν βοῦίξε ἀπόβαθα πίσω ἀπὸ τὶς ἱτιές. Ἐκεῖ στὴν ἄκρη τοῦ περιβολιοῦ εἶταν ἡσυχὸ καὶ ρηχὸ τὸ ποταμάκι. Σερνότανε σουφρώνοντας καὶ μουρμουρίζοντας ἀπάνω στὰ γιालιστερὰ χαλίκια κι ἀπλωνότανε τρεμόλαμπο καὶ λαγαρὸ μέσα στὰ θερισμένα κίτρινα χωράφια. Ἐκεῖ ἐρχόμαστε κάθε πρωτὶ καὶ ρίχναμε τὴ βάρκα. Καὶ γιὰ νὰσφαιλιστοῦμε καλῆτερα νὰ μὴ μᾶς φύγει, πλέκαμε μιὰ δέση μὲ κλαδιά καὶ μὲ χαλίκια παραπέρα ἐκεῖ πὺν τὸ ρέμα στένεβε, καὶ καθισμένοι στὴν ἄκρη τοῦ νεροῦ ἀπολούσαμε τὴ βάρκα καὶ τὴν κοιτάζαμε νὰ τρέχει τρεκλιστά, πότε ἴσια πότε λοξέβοντας, ὅπως τὴν ἔσερνε τὸ ρέμα, ὅσο πὺν γύριζε καὶ χανότανε μαζὶ μὲ τὸ ποτάμι πίσω ἀπὸ τὰ καλάμια. «Πάει, ἔστριψε στὸν κόρφο», ἔλεγε κάθε φορὰ ἡ ἀδερφή.

Πηγαίναμε, τὴν παίρναμε καὶ ξαναρχινοῦσε τὸ παιγνίδι. Ξαναρμένιζε πάλε ἡ βάρκα καὶ χανότανε πάλε πίσω ἀπὸ τὰ καλάμια καὶ ἡ ἀδερφή μοῦ ξηγοῦσε τι εἶναι κόρφος καὶ μοῦ μιλοῦσε γιὰ τὴ θάλασσα, πὺν δὲν τὴ θυμόμουνα οὔτε σὰν ὄνειρο ἀπὸ τὸν καιρὸ πὺν καθόμαστε στὴ χώρα. Πῶς φανταζόμουνα τὴ θάλασσα δὲ μοῦ μένει πιά στὸ νού. Θυμοῦμαι μόνο πῶς τὸ ποταμάκι ἀνοιγότανε μπροστά μου σὰν κατιτὶς ἀπέραντο καὶ ἡ βαρκούλα μὲ τὸ λευκὸ παννὶ μεγάλωνε σὲ τρόπο πὺν νὰ χωρεῖ καὶ μένα καὶ τὴν ἀδερφή καὶ τὴν ἔβλεπα νὰ μᾶς παίρνει μέσα καὶ τοὺς δυὸ καὶ νὰ κυλᾷ καὶ νὰ χάνεται μαζὶ μὲ μᾶς σὲ μακρινό, ἄγνωρο, ὁμορφο ταξίδι.

Ἐπειτα ἦρθε ὁ πατέρας ξαφνικὰ ἓνα βράδι καὶ τὴν ἄλλη μέρα πῆρε μαζὶ του τὴν ἀδερφή. Ἐκλαιγα, ὅμως δὲν ἤθελα νὰ πάω καὶ γώ, γιὰτὶ φοβόμουνα τὸν πατέρα. Πολὺ σπάνια τὸν ἔβλεπα καὶ δὲν ἄκουγα στὸ σπῖτι πολλὰ καλὰ γι' αὐτόν. Καὶ μιὰ φορὰ, πὺν πῆγε ὁ παππούς στὴ χώρα νὰ δεῖ τὴν ἀδερφή, δὲ θέλησα νὰ πάω μαζὶ κι αὖς

πιθυμοῦσα καὶ γὰρ νὰ δῶ τὴν ἀδερφή καὶ νὰ δῶ κιόλας καὶ τὴ θάλασσα. Ἐπειτα ἦρθε πάλι ξαφνικὰ ἓνα βράδι ὁ πατέρας καὶ μαλλώσανε μὲ τὸν παππού. Καὶ γιὰ καιρὸ δὲν ξαναεῖδαμε οὔτε κεῖνον οὔτε τὴν ἀδερφή.

Ὑστερα ὅμως ξαναβρέθηκε μιὰ μέρα ἡ ἀδερφή στὸ σπίτι. Πότε ἦρθε, πῶς καὶ ποιὸς τὴν ἔφερε δὲν τὸ ἔνοιωσα ἢ δὲν τὸ θυμοῦμαι. Θυμοῦμαι μόνο τὴ θλίψη καὶ τὴ σιωπὴ, πὺν ἔφερε μαζί της. Κάτι χειρότερο, κάτι πιὸ ἀνήσυχο ἀπὸ τὴ σιωπὴ: ἓν' ἀδιάκοπο, ἀτέλειωτο κρυφομουρμούρισμα. Κρυφομουρμούρισμα μέσα στὴν κάμαρα τῆς ἀδερφῆς, ὅταν ἔμενε μόνη μὲ τὴ γιαγιά· κρυφομουρμούρισμα τῆς γιαγιάς μὲ τὸν παπποῦ παντοῦ, ὅπου βρισκόντανε κι αὐτοὶ μονάχοι τους. Ἀμα βλέπανε μπροστά τους ἄλλον, πάβανε καὶ ξαναέπεφτε ἡ σιωπὴ πιὸ θλιβερή. Τὰ μάτια τῆς γιαγιάς εἶτανε σκοτεινὰ καὶ δακρυσμένα κάποτε, ὁ παπποῦς σεργιανοῦσε ἀδιάκοπα πέρα δῶθε στὸ μακρὸ χαγιατί καὶ ζάρωνε τὰ φρύδια, ὅπως τὸ συνηθοῦσε, καὶ κᾶπνιζε καὶ μιλοῦσε μοναχός.

Ἡ γιαγιά ἔλεγε πὼς ἡ ἀδερφή εἶταν ἄρρωστη, πὼς κρύωσε στὸ δρόμο. Μὰ δὲ φέρανε τὸ γιατρὸ οὔτε τότες οὔτε ὕστερα. Ἡ γιαγιά καθότανε σιμά της καὶ τῆς χάδεβε τὸ χέρι καὶ τὰ μαλλιά, μὰ ὁ παπποῦς δὲν ἔμπαινε ποτὲ στὴν κάμαρα τῆς ἀδερφῆς. Κ' ἡ ἀδερφή πάλι δὲν ἔβγαινε ποτὲ ἀποκεῖ. Κλεισμένη μέσα κι ὅσο ὁ χειμώνας σκοτεῖνιαζε τὸ περιβόλι καὶ τὴν ἐξοχή, κλεισμένη μέσα κι ἄμα μὲ τὴν ἀνοιξη φοῦντωνσε ἡ αὐλὴ μας, γέμισε ἥλιο ἢ λαγκαδιὰ καὶ λιώσανε στὰ βουνὰ τὰ χιόνια. Δὲ θέλησε νὰρθεῖ οὔτε μιὰ φορὰ νὰ ρίξουμε τὴ βάρκα στὸ ποταμάκι, πὺν ξεθόλωσε καὶ ρήγηνε καὶ καθὼς ζέστανε ὁ καιρὸς μποροῦσα πάλι νὰ βουτῶ μὲς τὸ νερό. Ἡ ἀδερφή καθότανε πάντα γερμένη στὸν καναπέ, σκυφτὴ στὸ κέντημά της, χλωμὴ κι ἀγέλαστη, ἀδύνατη καὶ σιωπηλὴ. Μ' ἔπαιρνε κοντά της καὶ μὲ κοίταζε στὰ μάτια δίχως νὰ μιλεῖ. Μόνο μιὰ μέρα, καθὼς ἀκκουμποῦσε στὸ παράθυρο καὶ κοίταζε μέσα στὸ ἀνοιγμένο τζάμι, ὅπου καθρεφτιζότανε ἡ αὐλὴ κ' οἱ ράχες πέρα, μοῦ εἶπε ἄξαφνα:

«Δές, τὶ ὁμορφα πὺν εἶναι δῶ μέσα».

Ἐσκυψα στὸν ὄμο της καὶ κοίταξα καλῆτερα. Τὸ πηγάδι μὲ τὶς ροδοδάφνες ἓνα γῦρο φαινότανε μπροστὰ μπροστά, πίσω μαύριζε ψηλόλιγνο ἓνα κυπαρίσσι, ἔπειτα πρᾶσινίζανε τὰ δέντρα τοῦ περιβολιοῦ κι ἀποκάτω τους ἔλαμπε στὸ βάθος μιὰ στενὴ λουριδ' ἀπὸ τὸ ποταμάκι. Πολλὲς φορὲς εἶχα δεῖ καθρεφτισμένη ἐκεῖ στὸ τζάμι τὴν εἰκόν' αὐτὴ τῆς λαγκαδιᾶς· ὅμως τὴν ὥρα ἐκείνη, καθὼς ἔγερνα στὴν ἀδερφή κ' εἶχα μπροστά μου τὸ ἀδυνατισμένο πρόσωπό της μὲ τὰ βαθουλὰ τὰ μάτια, μοῦ φάνηκε πὼς τὴν εἰκόνα, πὺν δειχνότανε στὸ

τζάμι, τὴν ἔβλεπα καὶ γὰρ μὲ τὰ θλιβερὰ μάτια τῆς ἀδερφῆς. Κ' ἔμεν' ἀμίλητος καὶ κοίταζα ἐκεῖ μέσα καὶ θυμοῦμαι πῶς τὸ γνώριμο αὐτὸ μέρος—ὅπως καθρεφτιζότανε σκουρότερο, ὅπως τὸ φωτοῦσε καὶ θαμπότερα, πνιγμένα ὁ ἥλιος καὶ τ' ἄνθη ἀπὸ τὶς ροδοδάφνες κοκκινίζανε σπαρτὰ σὰ φλόγες—μοῦ φάνταξε ἄξαφνα σὰν κόσμος ἄγνωστος καὶ νέος, παρὰ ξένος καὶ μαγικός.

«Μόνο ἐδῶ μέσα εἶν' ὁμορφος ὁ κόσμος», ξαναεἶπε ἡ ἀδερφή.

Εἵτανε τὰ στερνὰ τῆς λόγια πὺν ἄκουγα.

Ἔπειτ' ἀπὸ λίγες μέρες τὸ σπίτι βρέθηκε στὸ πόδι ἓνα πρωί.

Ἡ γιαγιά, πὺν μπῆκε στὴν κάμαρα, δὲ βρῆκε τὴν ἀδερφή. Τὴ γυρῆσανε παντοῦ, ὅσο πὺν τὴ βγάλανε νεκρὴ ἀπὸ τὸ ποταμάκι, κάτω ἐκεῖ στὸν καταρράχτη πίσω ἀπὸ τὶς ἱτιές, ὅπου μᾶς ἔσερνε τὸ ρέμα τὴ βαρκούλα. Τὴ φέρανε σκεπασμένη στὸ σπίτι. Εἶδα μόνο τὰ μαλλιά τῆς, πὺν στάζανε νερό, καὶ τὶς ἄκρες ἀπὸ τὰ γυμνὰ πόδια τῆς.

Ἡ σιωπὴ ξαναβασίλεψε στὸ σπίτι. Δὲ λύθηκε οὔτε ὅταν ἦρθε ὁ πατέρας τὴν ἄλλη μέρα καὶ θάψανε τὴν ἀδερφή. Δὲν ἔμαθα τὴν ἀφορμὴ ποτέ, ἡ ἀδερφή ἔπνιξε μαζί τῆς τὸ κρυφόν. Δὲν τὸ φανέρωσε ἡ γιαγιά ὅσο ἔζησε κι ὁ πατέρας, ὅταν ὕστερα πῆγα μαζί του, δὲ μελέτησε ποτὲ τὸ νομα τῆς ἀδερφῆς. Μιὰ φωτογραφία τῆς, ἀπὸ τὸν καιρὸ πὺν εἵτανε στὸ σχολεῖν στὴ χώρα, ἔστεκε στὸ κομὸ τῆς σάλας. Ἔπειτα χάθηκε κι αὐτή, δὲν τὴν ξαναεἶδα. Ὡστόσο δὲ λησιμόνησα ποτὲ τὸ πρόσωπο τῆς ἀδερφῆς. Τὸ βλέπω πάντα σκυφτὸ μπροστὰ στὸ τζάμι τοῦ παλιοῦ σπιτιοῦ, ἐκεῖ πὺν γέρνω κάποτε καὶ γὰρ νὰ δῶ γιὰ μιὰ στιγμὴ ὁμορφο τὸν κόσμον.

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ